

Prirodopisno - natoroznansko polje.

Bernardinski pes.

Nij je živali na vsem svetu, katera bi bila človeku bolj udana, nego je pes. On je jedina žival, ki se povsod derži in spremlja človeka. On mu čuva hišo in čredo, premoženje in življenje, pomaga mu loviti divjačino, kaže mu pot in celó v kolca vprežen vozi mu različno blagó. V nevarnosti brani gospodarja in bori se zanj do zadnjega diha. Da bi se gospodarju priljubil, nauči se plesati, bóbnati, po verbi hodíti, strážiti in celó iz pištole streljati. Pes je mnogoverstnih plemen in dobro vem, da vsi poznate mesarskega, ovčarskega in lovskega psa. Tudi kodra poznate, ki ima lepo kodrasto dlako in se rad nauči razno katerih šal. A denes sem se namenil vam povedati o nekem drugem psu, ki opravlja dela usmiljenega Samaritana in to na gori sv. Bernarda. Tega psa vam kaže današnja „Vertčeva“ slika.

O bernardinskem psu nam piše naš učeni gospod profesor - Franjo Erjavec v svojej knjigi „domače in tuje živali ovako:

„Bernardinski psi so domá na Švicarskem v samostanu sv. Bernarda, kileží na visokih gorah blizu 2530 metrov nad

piči po nekaterih krajih po 10 do po 12 metrov visoko; ž njim zamete vse pote in stezé, vse prepade in brezna.

Preko gore sv. Bernarda je prelaz iz Švicarskega na Laško z najvišjim zimskim stanovališčem. Samo po letu, kedar je popolnoma mirno vreme, je ta pot brez nevarnosti za človeško življenje. A v vihnem vremenu in po zimi je zeló nevaren in vsako leto se godé tod nesreče. Ali pade popotnik v kako jamo, ali ga pokoplje snežni plaz, ali zgreší pot v gostej megli in tava po samoti, dokler ga lakota in trudnost ne prevladate, ali naposled omamljen

morjem. Zima traja na teh visokah gorah po devet mesecev in vse poletje je komaj deset čistih in mirnih dni, da bi ne bilo viharja, snega in megle. Tukaj sneží samo po leti, a po zimi padajo neizrečeno drobne ledene drobtine, katere veter naku-

od mraza zaspí in se nikdar več ne prebudi. Ako ne bi bilo tukaj mnihov, nihče ne bi mogel brez nevarnosti preko tega gorskega sedla.

Užé osem sto let stanujejo na gori sv. Bernarda mnihi in strežejo popotnim ljudém brez plačila. V njihovih trdnó zidanih hišah je v sili prostora za 200 ljudi in ogenj v velikih pečéh gorí leto in dan. Vsak dan prehodita dva hlapca s psi ta nevarni pot. Pervi gre od samostana do nizko ležeče staje, kjer deržé svojo živino, a drugi gre od staje do samostana. Kedar je gerdo vreme, gredó psi, hlapci in mnihi z lopatami, z vervmí, z nosilnicami, z jedjó in pijačo oskerbljeni iskat nesrečnikov. Kjer koli se pokaže kak sled, gredó za njim, gledajo na pse, kako se obnašajo ter si dadó znamenja z rogovi. Ti psi imajo neizrečeno dober nos; takój zavohajo človeški sled. Po ves dan hodijo sami po vseh potih in preiščejo vse razpoke in globéli. Ako najdejo oterpnelega človeka hitro tekó po najkrajšem potu domóv, glasno in veselo lajejo in vodijo mnihe, ki so zmirom pripravljeni iti v pomoč. Ako pridejo psi do novega plaza, preiskujejo ga od vseh strani, ali ne bi bilo kje človeškega sledú, in ako so obvohalí zakopanega popotnika, začnó ga izkápati z močnimi kremplji. Navadno nosijo na vratu čutarico ali barilček z dobrim vinom, ali košek z jedmí, a na herbtu imajo privezane volnate odeje. V samostanu so vpisana imena mnogih in mnogih ljudi, katerim so ti psi oteli življenje.

Najimenítnejši mej njimi je bil Bari, ki je gotovo vreden, da se ga spomnimo z nekoliko versticami. Dvanajst let je služil v samostanu človeštvu v prid, in on sam je štirdesetim ljudém rešil življenje. Bari je bil neizrečeno priden in vnet v svojem poklicu. Njega nij bilo nikdar treba opominjati na delo. Ko se je vlegla megla na gore, ali ko se je približevalo hudo vreme, nij ga bilo moči prideržati v samostanu. Prelajal in preiskaval je zmirom najnevarnejše kraje. Nekoč je našel v ledenej jami užé na pol zmrzneno spéče dete, ki je zašlo s pravega pota. Bari je dete z jezikom lizal in grel, da ga je prebudil, potlej se mu je znal tako prikupíti, da mu je dete sedlo na herbet in se mu je oklenilo okoli vrata. Tako ga je ves vesel prinesel do samostanskih vrat.

Ko se je pes Bari postaral, vzelo ga je mesto Bern v rejo in ko je poginil, natlačili so njegovo kožo ter tako stojí še dandanes v bernskem muzeji. Vsak tujec, ki pride v Bern, gré v muzej, da si ogleda tega usmiljenega Samaritana v pasjej podobi.“

Voda.

Voda je največji dar božji. Voda nas pojí. Kako žejnega človeka okrepča in oživí! Z vodo si kuhamo jedíla; vode nam je treba v umivánje, kópanje, pranje; ona nas čisti nesnage in blata ter ne dá boleznim na-nas; tudi nas ozdravi od mnogih bolézni. Z vodo béliimo platno, z vodo gasímo ógenj, z vodo zalivamo verte, da nam zelišča veseléje rastó; voda nam góni mline ter nosi ladije. Zatorej se ljudjé naseljavajo tja, kodar je dovolj vode. Vasí, tergi in mesta napredujejo pri vóдах. V vodi živi brez števila živali, največje in najmanjše; ne vé se jim niti število niti imé. V vodi in ob vodi raste brez števila bílja. Na zemlji nij nobene stvari, katera bi mogla biti brez vode. —